

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:1715

av Finn Bengtsson (M)

Ett fristående resningsorgan

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inrätta ett fristående resningsorgan i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

Bakgrund

Det finns tyvärr gott om exempel på rättsövergrepp av svenska myndigheter även under senare tid. Före sekelskiftet uppmärksammades de så kallade Halvar Alvgard, Douglas Borg, Catrine da Costa, Medanalys och Huset Bror August som flagranta exempel på just detta, och där ännu ingen riktig rättvisa för de drabbade har skipats. Problemen fortsatte även efter sekelskiftet, och 2004 tillsatte justitiekanslern en utredning förorsakad av bland annat två uppmärksammade livstidsdomar, fallen benämnda Rahman och Askar, som efter enskilda efterforskningar hade visat sig vara felaktiga och de två dömda hade frigetts och erhållit rejäla skadestånd.

Utredningen leddes av juridikprofessorn och senare Justitieombudsmannen, Hans-Gunnar Axberger. Den avrapporterades sommaren 2006 under namnet ”Felaktigt dömda – rapport från JK:s rättssäkerhetsprojekt”. Axbergers rapport gav en skrämmande bild av godtyckliga bedömningar, bristande professionalitet och likgiltighet för de tilltalades rättssäkerhet. Man skrev bland annat i rapporten om domstolarna: ”I så gott som samtliga granskade fall har underlaget för rättens prövning varit ofullständigt.” Även polisutredningarna fick hård kritik.

Den viktiga slutsatsen av rapporten var att den förordade att en ny instans borde inrättas, fristående från både Högsta domstolen och riksåklagaren, där resningsärenden kunde prövas och nödvändiga utredningar företas. Man hänvisade till att sådana reformer

hade genomförts i för oss jämförbara länder som exempelvis Norge, Danmark och Storbritannien som en konsekvens av just uppmärksammade rättsskandaler. Tyvärr inrättades aldrig den sortens instans som utredningen förordade. Men med tanke på att det fortfarande sker juridiska omprövningar i vissa fall först efter att fallen uppmärksammats i media, finns det all anledning att ändå överväga att genomföra Axbergers förslag.

För detta talar även en del andra omständigheter inom dagens rättsväsende. Högsta domstolens (HD) viktigaste uppgift är att vara prejudikatinstans, det vill säga att avgöra principiellt intressanta mål till ledning för rättstillämpningen i flertalet övriga domstolar. HD har emellertid en del andra uppgifter, varav några tar tämligen stora resurser i anspråk. De två uppgifter vid sidan av prejudikatbildningen som kräver störst resurser är prövningen av utlämningsärenden samt prövningen av ansökningar rörande resning, domvillan m.m.

Resning kan, enligt rättegångsbalken (RB) 58 kap., beviljas till exempel om ny bevisning tillkommit som gör det sannolikt att målet skulle ha fått en annan utgång än det fick, om lagfaren domare eller åklagare varit jävig eller om rättstillämpningen i domen uppenbart strider mot lag. En dom kan, enligt RB 59 kap., undanröjas till följd av domvillan till exempel om ett grovt rättegångsfel (formellt fel) förekommit under rättegången. Det kan handla om att målet tagits upp trots att det förelegat rättegångshinder, som domstolen haft att självant beakta, eller om att domen avser en person som inte varit rätteligen stämd och inte heller fört talan i målet.

Dessa båda institut – jämte institutet återställande av försutten tid, som också regleras i RB 58 kap. – är viktiga ”rättssäkerhetsventiler” i rättssystemet. Flertalet ansökningar avslås emellertid, men varje ansökan måste granskas noga. De fall där en åtalad kan ha dömts oskyldig eller där ett grovt rättegångsfel begåtts måste upptäckas bland den stora mängden ansökningar.

Motivering

Mot bakgrund av ovanstående har vi bland annat i tidigare framställan till riksdagen yrkat på att Axbergers förslag om att inrätta ett från HD fristående resningsorgan som flera andra länder redan gjort. Detta för att öka rättssäkerheten för den som på olika sätt riskerar att ”ha hamnat mellan stolarna” eller rent av blivit direkt utsatt för myndigheternas rättsövergrepp. Fall fortsätter att komma, och några av de senaste i raden att medialt uppmärksammas är de så kallade narkosläkaren på Astrid Lindgrens sjukhus och Sture Bergwall fallen. I det senare fallet ledde detta till en särskild utredning, en ”sanningskommission”, som mycket riktigt kom att rikta en hel del kritik mot brister i rättssäkerheten i vårt land.

Det förefaller oss därför orimligt att inte ta denna typ av kritik på allvar på ett mera formellt plan än att staten agerar främst på medial uppmärksamhet, något som i sig skapar en orättvisa för att vissa men inte andra fall av misstänkt rättsövergrepp får en grannliga granskning och överprövning. Jag blev därför mycket förvånad över att utskottet avslög vår tidigare motionsbegäran om att överväga att inrätta en resningsdomstol också i Sverige, särskilt som inget annat motiv för avslagsyrkande från utskottet angavs än: ”Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande, om att det inte föreligger något behov att inrätta ett särskilt fristående resningsorgan.”

Detta påstående verkar alltså alltmer främmande i förhållande till de iakttagelser och förslag som olika utredningar har gjort, även nu på senare tid. Med en särskild resningsdomstol skulle dessutom omprövningar förmodligen kunna ske snabbare, och möjligen än mer rättssäkert, än idag samtidigt som HD i högre grad skulle kunna fokusera på sin huvuduppgift, prejudikatbildningen. Jag bedömer därför att, i likhet med analysen som gjorts i många andra närliggande länder, även vi i Sverige behöver se över möjligheten att inrätta ett fristående resningsorgan. Det är troligt att tillkomsten av en sådan instans skulle kunna påverka rättssäkerheten i Sverige i positiv riktning. Jag vill att riksdagen med bifall av denna motion ger regeringen detta tillkänna.

Finn Bengtsson (M)